CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

रघुवंशकाव्येप्रथमसर्गः
प्रारम्भः

८६

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

१ श्रीगणेशाय नमः ॥ वागर्थाविव संपृक्तौ वागर्थप्रतिपत्तये ॥ ज
गतः पितरौ वन्दे पार्वतीपरमेश्वरौ ॥ १ ॥ कसूर्यप्रभवो वंशः क्वचा
ल्पविषया मतिः ॥ तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम् ॥ २
॥ मन्दः कवियशःप्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम् ॥ प्रांशुलभ्ये फ
ले लोभादुद्बाहुरिव वामनः ॥ ३ ॥ अथवा कृतवाग्द्वारे वंशेऽस्मि
न्पूर्वसूरिभिः ॥ मणौ वज्रसमुत्कीर्णे सूत्रस्येवास्ति मे गतिः ॥ ४
॥ सोऽहमाजन्मशुद्धानामाफलोदयकर्मणाम् ॥ आसमुद्रक्षि
तीशानामानाकरथवर्त्मनाम् ॥ ५ ॥ यथाविधिहुताग्नीनां यथा

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

कामार्च्चितार्थिनाम् । यथापराधदण्डानां यथाकालप्रबोधि
नाम् । ६ । त्यागाय संभृतार्थानां सत्याय मितभाषिणाम् । यश
से विजिगीषूणां प्रजायै गृहमेधिनाम् । ७ । शैशवेऽभ्यस्तविद्या
नां यौवने विषयैषिणाम् । वार्द्धके मुनिवृत्तीनां योगेनान्ते तनु
त्यजाम् । ८ । रघूणामन्वयं वक्ष्ये तनुवाग्विभवोऽपि सन् । तद्गु
णैः कर्ण्णमागत्य चापलाय प्रचोदितः । ९ । तं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति
सदसद्व्यक्तिहेतवः । हेम्नः संलक्ष्यते ह्यग्नौ विशुद्धिः श्यामि
कापि वा । १० । वैवस्वतो मनुर्नाम माननीयो मनीषिणाम्

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

२ आसीन्महीक्षितामाद्यः प्रणवश्छन्दसामिव ॥११॥ तदन्वये
शुद्धिमति प्रसूतः शुद्धिमत्तरः । दिलीप इति राजेन्दुरिन्दुः क्षी
रनिधाविव ॥१२॥ व्यूढोरस्को वृषस्कन्धः शालप्रांशुर्महाभु
जः । आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः ॥१३॥ सर्वाति
रिक्तसारेण सर्वतेजोभिभाविना । स्थितः सर्वोन्नतेनोर्वीं क्रा
न्त्वा मेरुरिवात्मना ॥१४॥ आकारसदृशप्रज्ञः प्रज्ञया सदृशाग
मः । आगमैः सदृशारम्भ आरम्भसदृशोदयः ॥१५॥ भीमका
न्तैर्नृपगुणैः स बभूवोपजीविनाम् ॥ अधृष्यश्चाभिगम्यश्च

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

पादो रत्नैरिवार्णवः ॥१६॥ रेखामात्रमपि क्षुण्णादा मनोर्व
र्त्मनः परम् । न व्यतीयुः प्रजास्तस्य नियन्तुर्नेमिवृत्तयः ॥१७
॥ प्रजानामेव भूत्यर्थं स ताभ्यो बलिमग्रहीत् । सहस्रगुण
मुत्स्रष्टुमादत्ते हि रसं रविः ॥१८॥ सेना परिच्छदस्तस्य द्वय
मेवार्थसाधनम् । शास्त्रेष्वकुण्ठिता बुद्धिर्मौर्वी धनुषि चा
तता ॥१९॥ तस्य संवृतमन्त्रस्य गूढाकारेङ्गितस्य च । फला
नुमेयाः प्रारम्भाः संस्काराः प्राक्तना इव ॥२०॥ जुगोपात्मान
मत्रस्तो भेजे धर्ममनातुरः । अगृध्नुराददे सोऽर्थमसक्तः

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

सुखमन्वभूत्॥२१॥ ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविप
र्ययः॥ गुणा गुणानुबन्धित्वात्तस्य सप्रसवा इव॥२२॥ अना
कृष्टस्य विषयैर्विद्यानां पारदृश्वनः॥ तस्य धर्मरतेरासीद्वृ
द्धत्वं जरसा विना॥२३॥ प्रजानां विनयाधानाद्रक्षणाद्भरणा
दपि॥ स पिता पितरस्तासां केवलं जन्महेतवः॥२४॥ स्थित्यै
दण्डयतो दण्ड्यान्परिणेतुः प्रसूतये॥ अप्यर्थकामौ तस्या
स्तां धर्म एव मनीषिणः॥२५॥ दुदोह गां स यज्ञाय सस्या
य मघवा दिवम्॥ संपद्विनिमयेनोभौ दधतुर्भुवनद्वयम्

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

॥२६॥ न किलानुययुस्तस्य राजानो रक्षितुर्यशः ॥ व्यावृत्ता
यत्परस्वेभ्यः श्रुतौ तस्करता स्थिता ॥२७॥ द्वेष्योऽपि संमतः
शिष्टस्तस्यार्तस्य यथौषधम् ॥ त्याज्यो दुष्टः प्रियोऽप्यासीद
ङ्गुलीवोरगक्षता ॥२८॥ तं वेधा विदधे नूनं महाभूतसमा
धिना ॥ तथा हि सर्वे तस्यासन्परार्थैकफला गुणाः ॥२९॥
स वेलावप्रवलयां परिखीकृतसागराम् ॥ अनन्यशासनामु
र्वीं शशासैकपुरीमिव ॥३०॥ तस्य दाक्षिण्यरूढेन नाम्ना म
गधवंशजा ॥ पत्नी सुदक्षिणेत्यासीदध्वरस्येव दक्षिणा ॥

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

४ ३१ ॥ कलत्रवन्तमात्मानमवरोधे महत्यपि ॥ तयामेनेमनस्वि
न्यालक्ष्म्याचवसुधाधिपः ॥ ३२ ॥ तस्यामात्मानुरूपायामात्म
जन्मसमुत्सुकः ॥ विलम्बितफलैः कालं सनिनायमनोरथैः
॥ ३३ ॥ संतानार्थायविधये स्वभुजादवतारिता ॥ तेनधूर्जग
तोगुर्वी सचिवेषुनिचिक्षिपे ॥ ३४ ॥ अथाभ्यर्च्य विधातारंप्र
यतौपुत्रकाम्यया ॥ तौदंपती वशिष्ठस्य गुरोर्जग्मतुराश्र
मम् ॥ ३५ ॥ स्निग्धगम्भीरनिर्घोषमेकं स्यन्दनमास्थितौ ॥ प्रा
वृषेण्यंपयोवाहं विद्युदैरावताविव ॥ ३६ ॥ माभूदाश्रमपीडे ४

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

तिपरिमेयपुरःसरौ ॥ अनुभावविशेषात्तु सेनापरिगतावि
व ॥ ३७ ॥ सेव्यमानौ सुखस्पर्शैः शालनिर्यासगन्धिभिः ॥ पुष्प
रेणूत्किरैर्वातैराधूतवनराजिभिः ॥ ३८ ॥ मनोभिरामाः शृ
ण्वन्तौ रथनेमिस्वनोन्मुखैः ॥ षड्जसंवादिनीः केका द्वि
धा भिन्नाः शिखण्डिभिः ॥ ३९ ॥ परस्पराक्षिसादृश्यमदूरो
ज्झितवर्त्मसु ॥ मृगद्वन्द्वेषु पश्यन्तौ स्यन्दनाबद्धदृष्टिषु ॥ ४० ॥ श्र
ेणीबन्धाद्वितन्वद्भिरस्तम्भां तोरणस्रजम् ॥ सारसैः कल
निर्ह्रादैः क्वचिदुन्नमिताननौ ॥ ४१ ॥ पवनस्यानुकूलत्वा

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

५ त्प्रार्थनासिद्धिशंसिनः॥ रजोभिस्तुरगोत्कीर्णैरस्पृष्टालक
वेष्टनौ॥४२॥ सरसीष्वरविन्दानां वीचिविक्षोभशीतलम्
॥ आमोदमुपजिघ्रन्तौ स्वनिःश्वासानुकारिणम्॥४३॥ ग्रामे
ष्वात्मविसृष्टेषु यूपचिह्नेषु यज्वनाम्॥ अमोघाः प्रतिगृह्ण
न्तावर्घ्यानुपदमाशिषः॥४४॥ हैयंगवीनमादाय घोषवृद्धा
नुपस्थितान्॥ नामधेयानि पृच्छन्तौ वन्यानां मार्गशाखिना
म्॥४५॥ काप्यभिख्या तयोरासीद्व्रजतोः शुद्धवेषयोः॥ हिम
निर्मुक्तयोर्योगे चित्राचन्द्रमसोरिव॥४६॥ तत्तद्भूमिपतिः ५

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

पत्न्यै दर्शयन्प्रियदर्शनः ॥ अपि लङ्घितमध्वानं बुबुधे न बुधोपमः ॥४७॥
स दुष्प्रापयशाः प्रापदाश्रमं श्रान्तवाहनः ॥ सायं संयमिनस्तस्य महर्षेर्महि
षीसखः ॥४८॥ वनान्तरादुपावृत्तैः समित्कुशफलाहरैः ॥ पूर्यमाणमदृश्या
ग्निप्रत्युद्यानैस्तपस्विभिः ॥४९॥ आकीर्णमृषिपत्नीनामुटजद्वाररोधिभिः
॥ अपत्यैरिव नीवारभागधेयोचितैर्मृगैः ॥५०॥ सेकान्ते मुनिकन्याभिस्तत्क्ष
णोज्झितवृक्षकम् ॥ विश्वासाय विहंगानामालवालाम्बुपायिनाम् ॥५१॥
आतपात्ययसंक्षिप्तनीवारासु निषादिभिः ॥ मृगैर्वर्तितरोमन्थमुटजाङ्गन
भूमिषु ॥५२॥ अभ्युत्थिताग्निपिशुनैरतिथीनाश्रमोन्मुखान् ॥ पुनानं पव

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

६ नोद्धूतैर्धूमैराहुतिगन्धिभिः ॥५३॥ अथ यन्तारमादिश्य धुर्यान्विश्रामयेति
सः ॥ तामवारोहयत्पत्नीं रथादवततार च ॥५४॥ तस्मै सभ्याः सभार्याय गोप्त्रे
गुप्ततमेन्द्रियाः ॥ अर्हणामर्हते चक्रुर्मुनयो नयचक्षुषे ॥५५॥ विधेः सायंतन
स्यान्ते स ददर्श तपोनिधिम् ॥ अन्वासितमरुन्धत्या स्वाहयेव हविर्भुजम् ॥५६
तयोर्जगृहतुः पादान्राजा राज्ञी च मागधी ॥ तौ गुरुर्गुरुपत्नी च प्रीत्या प्रतिनन
न्दतुः ॥५७ ॥ तमातिथ्यक्रियाशान्तरथक्षोभपरिश्रमम् ॥ पप्रच्छ कुशलं राज्ये
राज्याश्रममुनिं मुनिः ॥५८ ॥ अथाथर्वनिधेस्तस्य विजितारिपुरः पुरः ॥ अर्थ्या
मर्थपतिर्वाचमाददे वदतां वरः ॥५९ ॥ उपपन्नं ननु शिवं सप्तस्वङ्गेषु यस्य मे ॥

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

दैवीनां मानुषीणां च प्रतिहर्ता त्वमापदाम्॥६०॥ तव मन्त्रकृतो मन्त्रैर्दूरात्प्रशमि
तारिभिः॥ प्रत्यादिश्यन्त इव मे दृष्टलक्ष्यभिदः शराः॥६१॥ हविरावर्जितं हो
तस्त्वया विधिवदग्निषु॥ वृष्टिर्भवति सस्यानामवग्रहविशोषिणाम्॥६२
॥पुरुषायुषजीविन्यो निरातङ्का निरीतयः॥ यन्मदीयाः प्रजास्तस्य हेतुस्त्व
द्ब्रह्मवर्चसम्॥६३॥ त्वयैवं चिन्त्यमानस्य गुरुणा ब्रह्मयोनिना॥ सानुबन्धाः
कथं न स्युः संपदो मे निरापदः॥६४॥ किंतु वध्वां तवैतस्यामदृष्टसदृशप्रजम्
॥न मामवति सद्वीपा रत्नसूरपि मेदिनी॥६५॥ नूनं मत्तः परं वंश्याः पिण्डवि
च्छेददर्शिनः॥ न प्रकामभुजः श्राद्धे स्वधासंग्रहतत्पराः॥६६॥ मत्परं दुर्ल

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

८ भं मत्वा नूनमावर्जितं मया ॥ पयः पूर्वैः स्वनिःश्वासैः कवोष्णमुपभुज्यते ॥६७॥ सो
हमिज्याविशुद्धात्मा प्रजालोपनिमीलितः ॥ प्रकाशश्चाप्रकाशश्च लोकालोक इ
वाचलः ॥६८॥ लोकान्तरसुखं पुण्यं तपोदानसमुद्भवम् ॥ संततिः शुद्धवंश्या हि
परत्रेह च शर्मणे ॥६९॥ तया हीनं विधातर्मां कथं पश्यन्न दूयसे ॥ सिक्तं स्वयमिव स्ने
हाद्वन्ध्यमाश्रमवृक्षकम् ॥७०॥ असह्यपीडं भगवन्नृणमन्त्यमवेहि मे ॥ अरुन्तुदमि
वालानमनिर्वाणस्य दन्तिनः ॥७१॥ तस्मान्मुच्ये यथा तात संविधातुं तथार्हसि ॥ इ
क्ष्वाकूणां दुरापेऽर्थे त्वदधीना हि सिद्धयः ॥७२॥ इति विज्ञापितो राज्ञा ध्यानस्तिमि
तलोचनः ॥ क्षणमात्रमृषिस्तस्थौ सुप्तमीन इव ह्रदः ॥७३॥ सोऽपश्यत्प्रणिधानेन ८

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

संततेः स्तम्भकारणम्॥ भावितात्मा भुवो भर्तुरथैनं प्रत्यबोधयत्॥७४॥ पुरा शक्र
मुपस्थाय तवोर्वीं प्रतियास्यतः॥ आसीत्कल्पतरुच्छायामाश्रिता सुरभिः पथि
॥७५॥ धर्मलोपभयाद्राज्ञीमृतुस्नातामिमां स्मरन्॥ प्रदक्षिणक्रियार्हायां तस्यां
त्वं साधु नाचरेः॥७६॥ अवजानासि मां यस्मादतस्ते न भविष्यति॥ मत्प्रसूतिम
नाराध्य प्रजेति त्वां शशाप सा॥७७॥ स शापो न त्वया राजन्न च सारथिना श्रुतः
॥ नदत्याकाशगङ्गायाः स्रोतस्युद्दामदिग्गजे॥७८॥ ईप्सितं तदवज्ञानाद्विद्धि
सार्गलमात्मनः॥ प्रतिबध्नाति हि श्रेयः पूज्यपूजाव्यतिक्रमः॥७९॥ हविषे दीर्घस
त्रस्य सा चेदानीं प्रचेतसः॥ भुजंगपिहितद्वारं पातालमधितिष्ठति॥८०॥ सुतां

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

तदीयां सुरभेः कृत्वा प्रतिनिधिं शुचिः ॥ आराधय सपत्नीकः प्रीता कामदुघा हि
सा ॥ ८१ ॥ इति वादिन एवास्य होतुराहुतिसाधनम् ॥ अनिन्द्या नन्दिनी नाम धे
नुराववृते वनात् ॥ ८२ ॥ ललाटोदयमाभुग्नं पल्लवस्निग्धपाटला ॥ बिभ्रती
श्वेतरोमाङ्कं संध्येव शशिनं नवम् ॥ ८३ ॥ भुवं कोष्णेन कुण्डोध्नी मेध्येनावभृथा
दपि ॥ प्रस्रवेनाभिवर्षन्ती वत्सालोकप्रवर्तिना ॥ ८४ ॥ रजःकणैः खुरोद्धूतैः स्पृ
शद्भिर्गात्रमन्तिकात् ॥ तीर्थाभिषेकजां शुद्धिमादधाना महीक्षितः ॥ ८५ ॥ तां
पुण्यदर्शनां दृष्ट्वा निमित्तज्ञस्तपोनिधिः ॥ याज्यमाशंसितावन्ध्यप्रार्थनं पुनरब्रु
वीत् ॥ ८६ ॥ अदूरवर्तिनीं सिद्धिं राजन् विगणयात्मनः ॥ उपस्थितेयं कल्याणी

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

नाम्नि कीर्तित एव यत्॥ ८७॥ वन्यवृत्तिरिमां शश्वदात्मानुगमनेन गाम्॥ विद्या
मभ्यसनेनेव प्रसादयितुमर्हसि॥ ८८॥ प्रस्थितायां प्रतिष्ठेथाः स्थितायां स्थिति
माचरेः॥ निषण्णायां निषीदास्यां पीताम्भसि पिबेरपः॥ ८९॥ वधूर्भक्तिमती
चैनामर्चितामा तपोवनात्॥ प्रयता प्रातरन्वेतु सायं प्रत्युद्व्रजेदपि॥ ९०॥ इत्याप्र
सादादस्यास्त्वं परिचर्यापरो भव॥ अविघ्नमस्तु ते स्थेयाः पितेव धुरि पुत्रिणाम्
॥ ९१॥ तथेति प्रतिजग्राह प्रीतिमान्सपरिग्रहः॥ आदेशं देशकालज्ञः शिष्यः शा
सितुरानतः॥ ९२॥ अथ प्रदोषे दोषज्ञः संवेशाय विशांपतिम्॥ सूनुः सूनृतवाक्स्र
ष्टुर्विससर्जोर्जितश्रियम्॥ ९३॥ सत्यामपि तपःसिद्धौ नियमापेक्षया मुनिः॥ क

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

९ ल्पवित्कल्पयामासवन्यामेवास्यसंविधाम ॥ ९४ ॥ निर्दिष्टांकुलपतिनासपर्ण
शालामध्यास्यप्रयतपरिग्रहद्वितीयः ॥ तच्छिष्याध्ययननिवेदितावसानांसंवि
ष्टःकुशशयनेनिशांनिनाय ॥ ९५ ॥ इतिप्रथमःसर्गः ॥ अथद्वितीयसर्गप्रारंभः
॥ अथप्रजानामधिपःप्रभातेजायाप्रतिग्राहितगंधमाल्यां ॥ वनायपीतप्र
तिबद्धवत्सांयशोधनोधेनुमृषेर्मुमोच ॥ १ ॥ तस्याःखुरन्यासपवित्रपांसुमपां
सुलानांधुरिकीर्तनीया ॥ मार्गंमनुष्येश्वरधर्मपत्नीश्रुतेरिवार्थंस्मृतिरन्व
गच्छत ॥ २ ॥ निवर्त्यराजादयितांदयालुस्तांसौरभेयींसुरभिर्यशोभिः ॥
पयोधरीभूतचतुःसमुद्रांजुगोपगोरूपधरामिवोर्वीम ॥ ३ ॥ व्रतायतेना ९

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

र्गः पारगाः ॥ सतत्रमञ्चेषु मनोज्ञवेषान्सिंहासनस्थानुपचारव
त्सु ॥ वैमानिकानां मरुतामपश्यदाकृष्टलीलान्नरलोकपालान्
॥ १ ॥ रतेर्गृहीतानुनयेन कामं प्रत्यर्पितस्वाङ्गमिवेश्वरेण ॥ काकु
त्स्थमालोकयतां नृपाणां मनो बभूवेन्दुमतीनिराशम् ॥ २ ॥ वैदर्भ
निर्दिष्टमसौ कुमारः क्लृप्तेन सोपानपथेन मञ्चम् ॥ शिलाविभङ्गै
र्मृगराजशावस्तुङ्गं नगोत्सङ्गमिवारुरोह ॥ ३ ॥ परार्ध्यवर्णास्तर
णोपपन्नमासेदिवान्रत्नवदासनं सः ॥ भूयिष्ठमासीदुपमेयका
न्तिर्मयूरपृष्ठाश्रयिणा गुहेन ॥ ४ ॥ तासु श्रिया राजपरम्परासु

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

शिलाशकलानि वाहाः ॥७३॥ भवति विरलभक्तिर्म्लानपुष्पोप
हारः स्वकिरणपरिवेषोद्भेदशून्याः प्रदीपाः ॥ अयमपि च गिरं न
स्त्वत्प्रबोधप्रयुक्तामनुवदति शुकस्ते मञ्जुवाक्पञ्जरस्थः ॥७४॥
इति विरचितवाग्भिर्वन्दिपुत्रैः कुमारः सपदि विगतनिद्रस्तल्प
मुज्झाञ्चकार ॥ मदपटु निनदद्भिर्बोधितो राजहंसैः सुरगज इव
गाङ्गं सैकतं सुप्रतीकः ॥७५॥ अथ विधिमवसाय्य शास्त्रदृष्टं दि
वसमुखोचितमञ्चिताक्षिपक्ष्मा ॥ कुशलविरचितानुकूलवेषः क्षि
तिपसमाजमगात्स्वयंवरस्थम् ॥७६॥ इति चतुर्थः सर्गः ॥ षष्ठः स

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi
Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

ति लब्धपरभागतयाधरोष्ठे लीलास्मितं सदशनार्चिरिव त्वदी
यम्॥७०॥ यावत्प्रतापनिधिराक्रमते न भानुरह्नाय तावदरु
णेन तमो निरस्तम्। आयोधनाग्रसरतां त्वयि वीर याते किं वा रि
पूंस्तव गुरुः स्वयमुच्छिनत्ति॥७१॥ शय्यां जहत्युभयपक्षविनी
तनिद्राः स्तम्बेरमा मुखरशृङ्खलकर्षिणस्ते। येषां विभान्ति तरु
णारुणरागयोगाद्भिन्नाद्रिगैरिकतटा इव दन्तकोशाः॥७२॥ दी
र्घेष्वमी नियमिताः पटमण्डपेषु निद्रां विहाय वनजाक्ष वनायु
देश्याः। वक्त्रोष्मणा मलिनयन्ति पुरोगतानि लेह्यानि सैन्धव

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

वेक्षमाणा पत्रैर्लुकत्वेषवलानिक्षिप्तशिडेनेव ॥ लक्ष्मीर्विनोदप
तिपेनदिगन्तलग्नीसोऽपित्यदाननर्तुचिंविजहातिचन्द्रः ॥ ८
७ ॥ नहल्लुनापुगपदुन्मिविलेननावत्सघः परस्य रतुलामधि
रोहतां हि ॥ पुस्यन्दमानपरुषेतरतारमन्तश्च्छ्रुत्सवपुर्वलितन
भ्रमरं च पद्मम् ॥ ८८ ॥ उन्नान्द्र थंहरतिपुष्पमनोकहानां सस्र
स्यते स्मरसिजैरत्नतांशुभिर्भैः ॥ स्वाभाविकं परगुणेन विभात
वायुः सौरभ्यमीप्सुरिवनेसुखमाननस्य ॥ ८९ ॥ नाम्बोदरेशुपति
तेनरूपलत्वेषु निर्धौतहारगुलिका विशदं हिमाम्भः ॥ आभा

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

१५ मत्तामिव दशां मदनोऽभ्युवास ॥६३॥ तत्र स्वयंवर समाहृत राज
लोकं कन्याललाम कमनीयमजस्य लिप्सोः ॥ भावावबोधकलु
षा दयितेव रात्रौ निद्रा चिरेण नयनाभिमुखी बभूव ॥६४॥ तं क
र्णभूषणनिपीडितपीवरांसं शय्योत्तरच्छदविमर्दकृशाङ्गरागं
म् ॥ सूतात्मजाः सवयसः प्रथितप्रबोधं प्राबोधयन्नुषसि वाग्भि
रुदारवाचः ॥६५॥ रात्रिर्गता मतिमतां वर मुञ्च शय्यां धात्रा द्विधैव
ननु धूर्जगतो विभक्ता ॥ तामेकतस्तव बिभर्ति गुरुर्विनिद्रस्त
स्या भवानपरधुर्यपदावलम्बी ॥६६॥ निद्रावशेन भवताप्यन १५

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

स्वमर्थं जगाह तस्माभिजहीह्रापातू ॥५८॥ एवं तयोरध्वनि दैव
योगादासेदुषोः सख्यमचिन्त्यहेतु ॥ एको ययौ चैत्ररथप्रदेशान्सौ
राज्यरम्यानपरो विदर्भान् ॥६०॥ तं तस्थिवांसं नगरोपकण्ठे तदाग
मारूढगुरुप्रहर्षः ॥ प्रत्युज्जगाम क्रथकैशिकेन्द्रश्चन्द्रं प्रवृद्धोर्मिरि
वोर्मिमाली ॥६१॥ प्रवेश्य चैनं पुरमग्रयायी नीचैस्तथोपाचर
दर्पितश्रीः ॥ मेने यथा तत्र जनः समेतो वैदर्भमागन्तुमजं गृहेशम्
॥६२॥ तस्याधिकारपुरुषैः प्रणतैः प्रदिष्टां प्राग्द्वारवेदिविनिवे
शितपूर्णकुम्भाम् ॥ रम्यां रघुप्रतिनिधिः स नवोपकार्यां बाल्यात्परा

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

१५ मयोमुखेन ॥ संयोक्ष्यसे स्वेन वपुर्महिम्ना तदेत्यवोचत्स तपोनिधि
र्माम् ॥ ५५ ॥ संमोचितः सत्ववता त्वयाहं शापाच्चिरप्रार्थितदर्शनेन
॥ प्रतिप्रियं चेद्भवतो न कुर्यां वृथा हि मे स्यात्स्वपदोपलब्धिः ॥ ५
६ ॥ संमोहनं नाम सखे ममास्त्रं प्रयोगसंहारविभक्तमन्त्रम् ॥ गान्ध
र्वमादत्स्व यतः प्रयोक्तुर्न चारिहिंसा विजयश्च हस्ते ॥ ५७ ॥ अलं ह्रि
या मां प्रति यन्मुहूर्तं दयापरोऽभूः प्रहरन्नपि त्वम् ॥ तस्मादुपच्छन्द
यति प्रयोज्यं मयि त्वया न प्रतिषेधरौक्ष्यम् ॥ ५८ ॥ तथेत्युपस्पृश्य
पयः पवित्रं सोमोद्भवायाः सरितो नृसोमः ॥ उदङ्मुखः सोऽस्त्रविद

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

॥ स विक्रमात्तः किल नागरूपमुत्सृज्य तद्विस्मितसैन्यदृष्टः ॥ स्फु
रत्प्रभामण्डलमध्यवर्ति कान्तं वपुर्व्योमचरं प्रपेदे ॥ ५१ ॥ अथ प्र
भावोपनतैः कुमारं कल्पद्रुमोत्थैरवकीर्य पुष्पैः ॥ उवाच वाग्मी द
शनप्रभाभिः संवर्धितोरःस्थलतारहारः ॥ ५२ ॥ मतङ्गशापादवले
पमूलादवाप्तवानस्मि मतङ्गजत्वम् ॥ अवेहि गन्धर्वपतेस्तनूजं
प्रियंवदं मां प्रियदर्शनस्य ॥ ५३ ॥ स चानुनीतः प्रणतेन पश्चान्मया
महर्षिर्मृदुतामगच्छत् ॥ उष्णत्वमग्न्यातपसंप्रयोगाच्छैत्यं हि यत्सा
प्रकृतिर्जलस्य ॥ ५४ ॥ इक्ष्वाकुवंशप्रभवो यदा ते भेत्स्यत्यजः कुम्भ

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

१५ ङ्गिनवारिराशेः सरित्प्रवाहस्तटमुत्ससर्प ॥४६॥ तस्यैकनागस्य
कपोलभित्त्योर्जलावगाहक्षणमात्रशान्ता ॥ वन्येतरानेकपदर्शने
न पुनर्दिदीपे मददुर्दिनश्रीः ॥४७॥ सप्तच्छदक्षीरकटुप्रवाहमस
ह्यमाघ्राय मदं तदीयम् ॥ विलङ्घिताधोरणतीव्रयत्नाः सेनागजे
न्द्रा विमुखा बभूवुः ॥४८॥ सच्छिन्नबन्धद्रुतयुग्यशून्यं भग्नाक्षपर्य
स्तरथं क्षणेन ॥ रामापरित्राणविहस्तयोधं सेनानिवेशं तुमुलं च
कार ॥४९॥ तमापतन्तं नृपतेरवध्यो वन्यः करीति श्रुतवान्कुमा
रः ॥ निवर्तयिष्यन्विशिखेन कुम्भे जघान नात्यायतकृष्टशार्ङ्गः ॥५०॥ १५

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

र्तितनक्तमाले ॥ निवेशयामास विलङ्घिताध्वा क्लान्तं रजोधूसर
केतु सैन्यम् ॥ ४२ ॥ अथोपरिष्टाद्भ्रमरैर्भ्रमद्भिः प्राक्सूचितान्तःस
लिलप्रवेशः ॥ निर्धौतदानामलगण्डभित्तिर्वन्यः सरित्तो गज उन्म
मज्ज ॥ ४३ ॥ निःशेषविक्षालितधातुनापि वप्रक्रियामृक्षवतस्तटेषु
॥ नीलोर्ध्वरेखाशबलेन शंसन्दन्तद्वयेनाश्मविकुण्ठितेन ॥ ४४ ॥
संहारविक्षेपलघुक्रियेण हस्तेन तीराभिमुखः सशब्दम् ॥ बभौ
स भिन्दन्बृहतस्तरङ्गान् वार्यर्गलाभङ्ग इव प्रवृत्तः ॥ ४५ ॥ शैलोप
मः शैवलमञ्जरीणां जालानि कर्षन्नुरसा स पश्चात् ॥ पूर्वं तदुत्पी

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

नविद्यं विधिवद्गुरुभ्यस्तं यौवनोद्भेदविशेषकान्तम् । श्रीः साभि
१३ लाषापि गुरोरनुज्ञां धीरेव कन्या पितुराचकाङ्क्ष ॥३८॥ अथेश्वरेण
क्रथकैशिकानां स्वयंवरार्थं स्वसुरिन्दुमत्याः । आप्तः कुमारानयनो
त्सुकेन भोजेन दूतो रघवे विसृष्टः ॥३९॥ तं श्लाघ्यसंबन्धमसौ वि
चिन्त्य दारक्रियायोग्यदशं च पुत्रम् । प्रस्थापयामास ससैन्यमेन
मृद्धां विदर्भाधिपराजधानीम् ॥४०॥ तस्योपकार्यारचितोपचारा
वन्येतरा जानपदोपदाभिः । मार्गे निवासा मनुजेन्द्रसूनोर्बभूवुरुद्
यानविहारकल्पाः ॥४१॥ स नर्मदारोधसि सीकरार्द्रैर्मरुद्भिरान

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

तवप्रभावोमनीषितं द्यौरपियेनदुग्धा ॥३३॥ आशास्यमन्यत्पुनरुक्त
भूतं श्रेयांसि सर्वाण्यधिजग्मुषस्ते । पुत्रंलभस्वात्मगुणानुरूपं
भवन्तमीड्यं भवतःपितेव ॥३४॥ इत्थंप्रयुज्याशिषमग्रजन्मा राज्ञेप्र
तीयायगुरोःसकाशम् । राजापिलेभेसुतमाशुतस्मादालोकमर्का
दिवजीवलोकः ॥३५॥ ब्राह्मेमुहूर्तेकिलतस्यदेवीकुमारकल्पंसुषु
वेकुमारम् । अतःपिताब्रह्मणएवनाम्नातमात्मजन्मानमजंचकार
॥३६॥ रूपंतदोजस्वितदेववीर्यंतदेवनैसर्गिकमुन्नतत्वम् । नका
रणात्स्वाद्बिभिदेकुमारःप्रवर्तितोदीपइवप्रदीपात् ॥३७॥ उपा

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

७२ कोषगृहे नियुक्ताः। हिरण्मयीं कोषगृहस्य मध्ये वृष्टिं शशंसुः प
तितां नभस्तः ॥२९॥ तं भूपतिर्भासुरहेमराशिं लब्धं कुबेरादभिया
स्यमानात्। दिदेश कौत्साय समस्तमेव पादं सुमेरोरिव वज्रभिन्नं
म् ॥३०॥ जनस्य साकेतनिवासिनस्तौ द्वावप्यभूतामभिनन्द्यसत्वौ
। गुरुप्रदेयाधिकनिःस्पृहोऽर्थिकामादधिकप्रदश्च ॥३१॥ अथो
ष्ट्रवामीशतवाहितार्थं प्रजेश्वरं प्रीतमना महर्षिः। स्पृशन्करेणा
नतपूर्वकायं संप्रस्थितो वाचमुवाच कौत्सः ॥३२॥ किमत्र चित्रं य
दि कामसूर्भूर्वृत्ते स्थितस्याधिपतेः प्रजानाम्। अचिन्तनीयस्तु ७२

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मदीयेवसंश्चतुर्थोऽग्निरिवाग्न्यगारे ॥ द्वित्राण्यहान्यर्हसि सोढु
मर्हन्यावद्यतेसाधयितुंत्वदर्थम् ॥२५॥ तथेतितस्यावितथंप्र
तीतः प्रत्यग्रहीत्संगरमग्रजन्मा ॥ गामात्तसारांरघुरप्यवेक्ष्यनि
ष्क्रष्टुमर्थंचकमेकुवेरात् ॥२६॥ वसिष्ठमन्त्रोक्षणजात्प्रभावादुद
न्वदाकाशमहीधरेषु ॥ मरुत्सखस्येवबलाहकस्यगतिर्विजघ्ने
नहितद्रथस्य ॥२७॥ अथाधिशिश्येप्रयतःप्रदोषेरथंरघुःक
ल्पितशस्त्रगर्भम् ॥ सामन्तसंभावनयेवधीरःकैलासनाथंत
रसाजिगीषुः ॥२८॥ प्रातःप्रयाणाभिमुखायतस्मैसविस्मयाः

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

११ गापन्नुरस्मात् ॥२०॥ निर्बन्धसंजातरुषार्थकार्श्यमचिन्तयित्वा
गुरुणाहमुक्तः ॥ वित्तस्य विद्यापरिसंख्यया मे कोटीश्चतस्रो द
शचाहरेति ॥२१॥ सोऽहं सपर्याविधिभाजनेन मत्वा भवन्तं प्रभुशब्द
शेषम् ॥ अभ्युत्सहे संप्रति नोपरोद्धुमल्पेतरत्वाच्छ्रुतनिष्क्रयस्य ॥
२२ ॥ इत्थं द्विजेन द्विजराजकान्तिरावेदितो वेदविदां वरेण ॥ एनो
निवृत्तेन्द्रियवृत्तिरेनं जगाद भूयो जगदेकनाथः ॥२३॥ गुर्वर्थम
र्थी श्रुतपारदृश्वा रघोः सकाशादनवाप्यकामम् ॥ गतो वदान्या
न्तरमित्ययं मे मा भूत्परीवादनवावतारः ॥२४॥ सत्वं प्रशस्ते महिते

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

सप्तम्यै हिमांशोः कलाक्षयः ख्याप्यते रोहि वृद्धैः ॥ १६ ॥ तदन्यतस्ता
वदनकार्यो गर्वर्थ माहर्त्ये महं पतिष्ये ॥ स स्त्यस्तुते गिरिजे तिताश्रुग
र्भे द्गारुडनं नार्दति चानकोऽपि ॥ १७ ॥ एतावदुक्त्वा पुनि पतुकामं
श्रियं महर्षे र्दपतिर्निश्चिव्य ॥ किं वक्तु विदन्नरये पुदेयं तव पा कि
यदेति न मत्वपृष्ठः ॥ १८ ॥ ततो यथावद्विहिताच्छरापतनस्मे स्प
यावेद्गायि वर्जिताय ॥ वरागी अमा गंगेरवे सवर्णी विचक्षणाः पु
स्तुतमायचक्षे ॥ १९ ॥ सप्माप्रविचैनमपामहर्षिर्विज्ञापितोऽभू
दुरुदक्षिणायै ॥ सम्मेचितापास्तव शितो पचारां तां मक्तिमे वाग

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

१. रामपि गां निशाम्य ।स्वार्थोपपत्तिं प्रति दुर्बलाशस्तमित्यवोचद्वर
तन्तुशिष्यः ॥१२॥ सर्वत्र नो वार्तमवेहि राजन्नाथे कुतस्त्वय्यशुभं प्र
जानाम् । सूर्ये तपत्यावरणाय दृष्टेः कल्पेत लोकस्य कथं तमिस्रा ।
१३ भक्तिः प्रतीक्ष्येषु कुलोचिता ते पूर्वान्महाभाग तयातिशेषे
।अतीतकालस्त्वहमभ्युपेतस्त्वामर्थिभावादिति मे विषादः ॥१४
॥शरीरमात्रेण नरेन्द्र तिष्ठन्नाभासि तीर्थप्रतिपादितर्द्धिः ।आ
रण्यकोपात्तफलप्रसूतिः स्तम्बेन नीवार इवावशिष्टः ॥१५॥ स्था
ने भवानेकनराधिपः सन्नकिंचनत्वं मखजं व्यनक्ति ।पर्यायपीत

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

न्तेयैर्नियमाभिषेको येभ्यो निवापाञ्जलयः पितृणाम् ॥ तान्युञ्छष
ष्ठाङ्कितसैकतानि शिवानि वस्तीर्थजलानि कच्चित् ॥ ८ ॥ नीवारपा
कादि कडंगरीयैरामृश्यते जानपदैर्न कच्चित् ॥ कालोपपन्नातिथि
कल्प्यभागं वन्यं शरीरस्थितिसाधनं वः ॥ ९ ॥ अपि प्रसन्नेन महर्षि
णा त्वं सम्यग्विनीयानुमतो गृहाय ॥ कालो ह्ययं संक्रमितुं द्विती
यं सर्वोपकारक्षममाश्रमं ते ॥ १० ॥ तवार्हतो नाभिगमेन तृप्तं मनो
नियोगक्रिययोत्सुकं मे ॥ अप्याज्ञया शासितुरात्मना वा प्राप्तोऽसि
संभावयितुं वनान्माम् ॥ ११ ॥ इत्यर्घ्यपात्रानुमितव्ययस्य रघोरुदा

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

९ अप्यग्रणीर्मन्त्रकृतामृषीणां कुशाग्रबुद्धे कुशली गुरुस्ते । यत
स्त्वया ज्ञानमशेषमाप्तं लोकेन चैतन्यमिवोष्णरश्मेः ॥४॥ का
येन वाचा मनसापि शश्वद्यत्संभृतं वासवधैर्यलोपि । आपाद्यते
न व्ययमन्तरायैः कच्चिन्महर्षेस्त्रिविधं तपस्तत् ॥५॥ आधार
बन्धप्रमुखैः प्रयत्नैः संवर्धितानां सुतनिर्विशेषम् । कच्चिन्न वाय्वा
दिरुपप्लवो वः श्रमच्छिदामाश्रमपादपानाम् ॥६॥ क्रियानिमि
त्तेष्वपि वत्सलत्वादभग्नकामा मुनिभिः कुशेषु । तदङ्कशय्या
च्युतनाभिनाला कच्चिन्मृगीणामनघा प्रसूतिः ॥७॥ निर्वर्त्य

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

प्रणतिभिरस्तु नौ भुवक्त्रमौलिस्रक्च्युतमकरन्दरेणुगौरम्॥
८८॥ इति चतुर्थः सर्गः॥ अथ पञ्चमः सर्गः प्रारभ्यः॥ तमध्वरे वि
श्वजिति क्षितीशं निःशेषवि-श्राणितकोशजातम्॥ उपात्तविद्यो
गुरुदक्षिणार्थी कौत्सः प्रपेदे वरतन्तुशिष्यः॥१॥ स मृण्मये
वीतहिरण्मयत्वात्पात्रे निधायार्घ्यमनर्घशीलः॥ श्रुतप्रका
शं यशसा प्रकाशः प्रत्युज्जगामातिथिमातिथेयः॥२॥ तमर्च
यित्वा विधिवद्विधिज्ञस्तपोधनं मानधनाग्रयायी॥ विशां
पतिर्विष्टरभाजमारात्कृताञ्जलिः कृत्यविदित्युवाच॥३॥

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

८ परुरोधयैः ॥८३॥ कामरूपेश्वरस्तस्य हेमपीठाधिदेवताम् । रत्न
पुष्पोपहारेण छायामानर्च पादयोः ॥८४॥ इति जित्वा दिशो जि
ष्णुर्न्यवर्तत रथोद्धतम् । रजो विश्रामयन्राज्ञां छत्रशून्येषु मौलि
षु ॥८५॥ स विश्वजितमाजह्रे यज्ञं सर्वस्वदक्षिणाम् । आदानं हि वि
सर्गाय सतां वारिमुचामिव ॥८६॥ सत्रान्ते सचिवसखः पुरस्क्रिया
भिर्गुर्वीभिः शमितपराजयव्यलीकान् । काकुत्स्थश्चिरविरहोत्सु
कावरोधान्राजन्यान्स्वपुरनिवृत्तयेऽनुमेने ॥८७॥ ते रेखाध्वजकु
लिशातपत्रचिह्नं सम्राजश्चरणयुगं प्रसादलभ्यम् । प्रस्थान ८

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

विरतोत्सवान् । जयोदाहरणं वाह्वोर्गापयामास किंनरान् ॥ ७८
॥ परस्परेण विज्ञातस्तेषूपायनपाणिषु । राज्ञा हिमवतः सारो
राज्ञः सारो हिमाद्रिणा ॥ ७९ ॥ तत्राक्षोभ्यं यशोराशिं निवेश्यावरुरो
ह सः । पौलस्त्यतुलितस्याद्रेरादधान इव ह्रियम् ॥ ८० ॥ चकम्पे
तीर्णलौहित्ये तस्मिन्प्राग्ज्योतिषेश्वरः । तद्गजालानतां प्राप्तैः स
ह कालागुरुद्रुमैः ॥ ८१ ॥ न प्रसेहे स रुद्धार्कमधारावर्षदुर्दिनम्
॥ रथवर्त्मरजोऽप्यस्य कुत एव पताकिनीम् ॥ ८२ ॥ तमीशः काम
रूपाणामत्याखण्डलविक्रमम् । भेजे भिन्नकटैर्नागैरन्यानु

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

८ हानां परिवृत्यावलोकितम् ॥७२॥ भूर्जेषु मर्मरीभूताः कीचक
ध्वनिहेतवः । गङ्गाशीकरिणो मार्गे मरुतस्तं सिषेविरे ॥७३॥ वि
शश्रमुर्नमेरूणां छायास्वध्यास्य सैनिकाः । दृषदो वासितोत्सङ्गा नि
षण्णा मृगनाभिभिः ॥७४॥ सरलासक्तमातङ्गग्रैवेयस्फुरितत्वि
षः । आसन्नोषधयो नेतुर्नक्तमस्नेहदीपिकाः ७५ ॥ तस्योत्सृष्टनि
वासेषु कण्ठरज्जुक्षतत्वचः । गजवर्ष्म किरातेभ्यः शशंसुर्देवदार
वः ॥७६॥ तत्र जन्यं रघोर्घोरं पर्वतीयैर्गणैरभूत् । नाराचक्षेपणी
याश्मनिष्पेषोत्पतितानलम् ॥७७॥ शरैरुत्सवसंकेतान्स कृत्वा ८

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

विनीताध्वश्रमास्तस्यसिन्धुतीरविचेष्टनैः। दुधुवुर्वाजिनःस्क
न्धाँल्लग्नकुङ्कुमकेसरान्॥६७॥तत्रहूणावरोधानांभर्तृषुव्यक्तवि
क्रमम्। कपोलपाटलादेशिबभूवरघुचेष्टितम्॥६८॥काम्बोजाः
समरेसोढुंतस्यवीर्यमनीश्वराः। गजालानपरिक्लिष्टैरक्षोटैःसा
र्धमानताः॥६९॥तेषांसदश्वभूयिष्ठास्तुङ्गाद्रविणराशयः। उप
दाविविशुःशश्वन्नोत्सेकाःकोसलेश्वरम्॥७०॥ततोगौरीगुरुंशै
लमारुरोहाश्वसाधनः। वर्धयन्निवतत्कूटानुद्धतैर्धातुरेणुभिः।
७१॥शशंसतुल्यसत्वानांसैन्यघोषेऽप्यसंभ्रमम्। गुहाशयानांसिं

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

६ लानपमिवाज्ञानामकानजेनदोदपः ॥६१॥ सङ्ग्रामस्तुमुलस्तस्य
पाश्चात्यैरश्वसाधनैः ॥ शारङ्कूजितविज्ञेयप्रतियोधेरजस्यभू
त् ॥६२॥ भल्लापवर्जितैस्तेषांशिरोभिःश्मश्रुलैर्महीम् ॥ तस्तार
सरघाव्याप्तैःसक्षौद्रपटलैरिव ॥६३॥ अपनीतशिरस्त्राणाःशे
षास्तंशरणंययुः ॥ प्रणिपातप्रतीकारःसंरम्भोहिमहात्मनाम्
॥६४॥ विनयन्तेस्मतद्योधामधुभिर्विजयश्रमम् ॥ आस्तीर्णाजि
नरत्नासुद्राक्षावलयभूमिषु ॥६५॥ ततःप्रतस्थेकौबेरींभास्वा
निवरघुर्दिशम् ॥ शरैरुस्रैरिवोदीच्यानुद्धरिष्यन्रसानिव ॥६६

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

नामपत्त्रपरवासनाम् ॥५५॥ अभ्यम्भूपनवाहानांचरतांगात्रशिञ्जि
तैः ॥ वर्मभिःपवनोद्धूतराजतालीवनध्वनिः ॥५६॥ खर्जूरीस्कन्ध
नद्धानांमदोद्गारसुगन्धिषु ॥ कटेषुकरिणांपेतुःपुंनागेभ्यःशिली
मुखाः ॥५७॥ अवकाशंकिलोदन्वान्रामायाभ्यर्थितोददौ ॥ अपरा
न्तमहीपालव्याजेनरघवेकरम् ॥५८॥ मत्तेभरदनोत्कीर्णव्यक्त
विक्रमलक्षणाम् ॥ त्रिकूटमेवतत्रोच्चैर्जयस्तम्भंचकारसः ॥५९॥ पा
रसीकांस्ततोजेतुंप्रतस्थेस्थलवर्त्मना ॥ इन्द्रियाख्यानिवरिपूंस्तत्व
ज्ञानेनसंयमी ॥६०॥ यवनीमुखपद्मानांसेहेमधुमदंनसः ॥ बा

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

प्रभृतिभिर्मान्यैर्भुक्ता यद्यपि राजभिः । तथाप्यनन्यपूर्वेव तस्मिन्नासी
द्वसुंधरा ॥ ७ ॥ स हि सर्वस्य लोकस्य युक्तदण्डतया मनः । आददे नाति
शीतोष्णो नभस्वानिव दक्षिणः ॥ ८ ॥ मन्दोत्कण्ठाः कृतास्तेन गुणाधि
कतया गुरौ । फलेन सहकारस्य पुष्पोद्गम इव प्रजाः ॥ ९ ॥ नयविद्भिर्नवे
राज्ञि सदसच्चोपदर्शितम् । पूर्व एवाभवत्पक्षस्तस्मिन्नाभवदुत्तरः ॥ १०
॥ पञ्चानामपि भूतानामुत्कर्षं पुपुषुर्गुणाः । नवे तस्मिन्महीपाले सर्
वं नवमिवाभवत् ॥ ११ ॥ यथा प्रह्लादनाच्चन्द्रः प्रतापात्तपनो यथा ।
तथैव सोऽभूदन्वर्थो राजा प्रकृतिरञ्जनात् ॥ १२ ॥ कामं कर्णान्तवि

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

र.को. श्रान्ते विशाले तस्य लोचने । चक्षुष्मत्ता तु शास्त्रेण सूक्ष्मकार्यार्थदर्शिना
२ ।१३। लब्धप्रशमनस्वस्थमथैनं समुपस्थिता । पार्थिवश्रीर्द्वितीयेव
शरत्पङ्कजलक्षणा ।१४। निर्वृष्टलघुभिर्मेघैर्मुक्तवर्त्मा सुदुःसहः ।
प्रतापस्तस्य भानोश्च युगपद्व्यानशे दिशः ।१५। वार्षिकं संजहारेन्द्रो ध
नुर्जैत्रं रघुर्दधौ । प्रजार्थसाधने तौ हि पर्यायोद्यतकार्मुकौ ।१६। पु
ण्डरीकातपत्रस्तं विकसत्काशचामरः । ऋतुर्विडम्बयामास न पुनः
प्राप तच्छ्रियम् ।१७। प्रसादसुमुखे तस्मिंश्चन्द्रे च विशदप्रभे । तदा च
क्षुष्मतां प्रीतिरासीत्समरसा द्वयोः ।१८। हंसश्रेणीषु तारासु कु २

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7. Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

मुद्वत्सु च वारिषु । विभूतयस्तदीयानां पर्यस्ता यशसामिव ॥१९॥ इक्षु
च्छायानिषादिन्यस्तस्य गोप्तुर्गुणोदयम् । आकुमारकथोद्घातं शालिगो
प्यो जगुर्यशः ॥२०॥ प्रससादोदयादम्भः कुम्भयोनेर्महौजसः । रघोरभि
भवाशङ्कि चुक्षुभे द्विषतां मनः ॥२१॥ मदोदग्राः ककुद्मन्तः सरितां कूलमु
द्रुजाः । लीलाखेलमनुप्रापुर्महोक्षास्तस्य विक्रमम् ॥२२॥ प्रसवैः सप्तप
र्णानां मदगन्धिभिराहताः । असूययेव तन्नागाः सप्तधैव प्रसुस्रुवुः ॥२
३॥ सरितः कुर्वती गाधाः पथश्चाश्यानकर्दमान् । यात्रायै चोदयामास
तं शक्तेः प्रथमं शरत् ॥२४॥ तस्मै सम्यग्घुतो वह्निर्वाजिनीराजनाविधौ

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

प्रदक्षिणार्चिर्व्याजेन हस्तेनेव जयं ददौ ॥२५॥ स गुप्तमूलप्रत्यन्तः शुद्धपा
र्ष्णिरयान्वितः । षड्विधं बलमादाय प्रतस्थे दिग्जिगीषया ॥२६॥ अवा
किरन्वयोवृद्धास्तं लाजैः पौरयोषितः । पृषतैर्मन्दरोद्धूतैः क्षीरोर्मय इवा
च्युतम् ॥२७॥ स ययौ प्रथमं प्राचीं तुल्यः प्राचीनबर्हिषा । अहिताननि
लोद्धूतैस्तर्जयन्निव केतुभिः ॥२८॥ रजोभिः स्यन्दनोद्धूतैर्गजैश्च घनसं
निभैः । भुवस्तलमिव व्योम कुर्वन्व्योमेव भूतलम् ॥२९॥ प्रतापोऽग्रे ततः श
ब्दः परागस्तदनन्तरम् । ययौ पश्चाद्रथादीति चतुःस्कन्धेव सा चमूः ॥
३०॥ मरुपृष्ठान्युदम्भांसि नाव्याः सुप्रतरा नदीः । विपिनानि प्रकाशा ३

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

निद्रालिमव्याघ्रकारसः ॥३१॥ स सेनां महतीं कर्षन्पूर्वसागरगामिनीं
म् ॥ बभौ हरजटाभ्रष्टां गङ्गामिव भगीरथः ॥३२॥ त्याजितैः फलमुत्खा
तैर्भग्नैश्च बहुधा नृपैः । तस्यासीदुल्बणो मार्गः पादपैरिव दन्तिनः ।
३३ ॥ पौरस्त्यानेवमाक्रामंस्तांस्ताञ्जनपदाञ्जयी । प्राप तालीवनश्या
ममुपकण्ठं महोदधेः ॥३४॥ अनम्राणां समुद्धर्तुस्तस्मात्सिन्धुरया
दिवः । आत्मा संरक्षितः सुह्मैर्वृत्तिमाश्रित्य वैतसीम् ॥३५॥ वङ्गा
नुत्खाय तरसा नेता नौसाधनोद्यतान् । निचखान जयस्तम्भान्गङ्गा
स्रोतोन्तरेषु सः ॥३६॥ आपादपद्मप्रणताः कलमा इव ते रघुम्

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

।फलैः संवर्धयामासुरुत्खातप्रतिरोपिताः ॥३७॥ स तीर्त्वा कपिशां
सैन्यैर्बद्धद्विरदसेतुभिः। उत्कलादर्शितपथः कलिङ्गाभिमुखो ययौ
॥३८॥ स प्रतापं महेन्द्रस्य मूर्ध्नि तीक्ष्णं न्यवेशयत्। अङ्कुशं द्विरद
स्येव यन्ता गम्भीरवेदिनः ॥३९॥ प्रतिजग्राह कालिङ्गस्तमस्त्रैर्गजसा
धनः। पक्षच्छेदोद्यतं शक्रं शिलावर्षीव पर्वतः ॥४०॥ द्विषां विषह्य
काकुत्स्थस्तत्र नाराचदुर्दिनम्। सन्मङ्गलस्नात इव प्रतिपेदे जयश्रिय
म् ॥४१॥ ताम्बूलीनां दलैस्तत्र रचितापानभूमयः। नारिकेलासवं यो
धाः शात्रवं च पपुर्यशः ॥४२॥ गृहीतप्रतिमुक्तस्य स धर्मविजयी नृपः।

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

श्रियं महेन्द्रनाथस्य जहार न तु मेदिनीम् ॥ ४३ ॥ ततो वेलातटेनैव फल
वत्पूगमालिना । अगस्त्याचरितामाशामनाशास्यजयो ययौ ॥ ४४ ॥ स
सैन्यपरिभोगेण गजदानसुगन्धिना । कावेरीं सरितां पत्युः शङ्कनी
यामिवाकरोत् ॥ ४५ ॥ बलैरध्युषितास्तस्य विजिगीषोर्गताध्वनः । मा
रीचोद्भ्रान्तहारीता मलयाद्रेरुपत्यकाः ४६ । ससञ्जुरश्वक्षुण्णानामे
लानामुत्पतिष्णवः । तुल्यगन्धिषु मत्तेभकटेषु फलरेणवः ॥ ४७ ॥ भो
गिवेष्टनमार्गेषु चन्दनानां समर्पितम् । नास्रसत्करिणां ग्रैवं त्रिपदी
च्छेदिनामपि ॥ ४८ ॥ दिशि मन्दायते तेजो दक्षिणस्यां रवेरपि । तस्या

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

५ मेव रघोः पाण्ड्याः प्रतापं न विषेहिरे ॥४९॥ ताम्रपर्णीसमेतस्य मुक्ता
सारं महोदधेः । ते निपत्य ददुस्तस्मै यशः स्वमिव संचितम् ॥५०॥ स नि
र्विश्य यथाकामं तटेष्वालीनचन्दनौ । स्तनाविव दिशस्तस्याः शैलौ मलय
दर्दुरौ ॥५१॥ असह्यविक्रमः सह्यं दूरान्मुक्तमुदन्वता । नितम्बमिव मे
दिन्याः स्रस्तांशुकमलङ्घयत् ॥५२॥ तस्यानीकैर्विसर्पद्भिरपरान्तजयो
द्यतैः । रामास्त्रोत्सारितोऽप्यासीत्सह्यलग्न इवार्णवः ॥५३॥ भयोत्सृष्ट
विभूषाणां तेन केरलयोषिताम् । अलकेषु चमूरेणुश्चूर्णप्रतिनिधी
कृतः ॥५४॥ मुरलामारुतोद्धूतमगमत्कैतकं रजः । तद्योधवारवाणा ५

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

१ श्रीगणेशायनमः ॥ सराज्यंगुरुणादत्तंप्रतिपद्याधिकंबभौ ॥ दिनान्ते सर्गः४
निहितंतेजःसवित्रेवहुताशनः ॥१॥ दिलीपानन्तरंराज्येतंनिशम्यप्रति
ष्ठितम् ॥ पूर्वंप्रधूमितोराज्ञांहृदयेऽग्निरिवोत्थितः ॥२॥ पुरुहूतध्वज
स्येवतस्योन्नयनपङ्क्तयः ॥ नवाभ्युत्थानदर्शिन्योननन्दुःसप्रजाःप्रजाः ॥३॥
सममेवसमाक्रान्तंद्वयंद्विरदगामिना ॥ तेनसिंहासनंपित्र्यमखिलं
चारिमण्डलम् ॥४॥ छायामण्डललक्ष्येणतमदृश्याकिलस्वयम् ॥ प
द्मापद्मातपत्रेणभेजेसाम्राज्यदीक्षितम् ॥५॥ परिकल्पितसांनिध्याका
लेकालेचवन्दिषु ॥ स्तुत्यंस्तुतिभिरर्थ्याभिरुपतस्थेसरस्वती ॥६॥ मनु १

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

CC-0. Digitized by eGangotri and MIDF- Delhi

॥ ॥ ॥ रघुवंशकाव्ये चतुर्थसर्गः प्रारम्भः ॥ ॥ ॥

Jagannath Bhattarai Collection. Nagarjun-7, Kathmandu, Nepal

This PDF you are browsing is in a series of several scanned documents containing the personal colleciton of Jagannath Bhattarai ji from Kathmandu, Nepal.

CV:

Jagannath Bhattarai
Date of Birth: 31 December 1960
Place of Birth: Kathmandu, Nepal
Address: Nagarjun (Ramkot), Kathmandu

Educational Qualifications
Bachelor of Science (B.Sc.) – Major in Biology
Master's Degree – Sociology & Anthropology
Shastri (Ongoing) – Balmiki Vidyapeeth

Professional Experience
Government School Teacher (Madhyamik Pratham Shreni)
Taught at Secondary Level (Madhyamik)
Taught at Higher Secondary Level (Uchcha Madhyamik)
Served as Head Teacher
Led academic and administrative development
Strengthened institutional performance and student outcomes

Areas of Interest
Sanskrit Vyakaran
Spiritual & Philosophical Studies
Educational Leadership

Digitization by eGangotri Trust
Funding by MIDF, New Delhi